

Hoe kom je tot een gelijkwaardige samenwerking tussen bewoners en gemeente voor de herinrichting van jouw buurt?

LSA bewoners
April 2025

Hoe kom je tot gelijkwaardige samenwerking tussen bewoners en gemeente voor de herinrichting van jouw buurt?

Lessen uit Buurtsaam

Heb jij er weleens over nagedacht of de fysieke omgeving in jouw buurt of dorp geschikt is voor alle leeftijden? Wil en kun je oud worden in jouw woonomgeving? Kan er veilig gespeeld worden, gefietst, is het trottoir geschikt voor een rollator of rolstoel, is de straat 's avonds voldoende verlicht? Nodigt je buurt uit tot een wandeling of tot het maken van een praatje?

We zien bij steeds meer bewonersinitiatieven dat er aandacht is voor de fysieke omgeving. Op verschillende manieren brengen zij bij de gemeente en wijkorganisaties verbeterpunten

ter sprake of worden activiteiten georganiseerd waar ze met hun leefomgeving aan de slag gaan. Bewoners weten immers het beste waaraan behoefte is in hun buurt.

Met het project BuurtSaam hebben we inzichten opgedaan waarmee je je als bewonersinitiatief (nog) steviger kunt positioneren bij deze gemeentelijke opdrachten voor de buurt. In dit artikel lees je onze tips en praktijkverhalen uit deelnemende gebiedscoalities uit BuurtSaam en voorbeelden vanuit ons eigen netwerk.

Over het project BuurtSaam

De kracht van de buurt: samen bouwen aan een gezonde leefomgeving

LSA is partner geweest in het project BuurtSaam. Een project gericht op het levensloopbestendig maken van de fysieke omgeving – een van de vier pijlers van het landelijke [Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen](#). De inrichting van een buurt bepaalt hoe mensen zich bewegen, elkaar ontmoeten, toegang hebben tot voorzieningen, activiteiten ondernemen en passende woonruimte vinden. Het heeft ook invloed op hoe inwoners naar elkaar omzien en voor elkaar zorgen. Met uitdagingen zoals vergrijzing, individualisering, woning-

tekorten, mobiliteit en klimaatverandering is het essentieel om buurten niet alleen te herwaarderen, maar ook te herontwikkelen. Om deze reden startten het College van Rijksbouwmeester en Rijksadviseurs, Platform31 en LSA bewoners in 2024 BuurtSaam met een ontwerpend onderzoekstraject en een werkplaats. BuurtSaam helpt gemeenten en hun lokale netwerken van bewoners, welzijn, wonen, ontwerp en inrichting dit te onderzoeken, ontwikkelen en uit te voeren. Vanuit LSA hebben we ons gericht de samenwerking met bewoners op de kaart te zetten. Een mooie gelegenheid om de kennis en ervaring van LSA bewoners in te zetten om aan gemeenten, zorgorganisaties en andere professionals te laten zien wat er nodig is om gelijkwaardig ook met bewoners als partners samen te werken.

1

Meedoen met de gemeente

Het kan zijn dat jouw gemeente de bewoners in je wijk heeft gevraagd om mee te denken of inbreng te leveren op een plan. Met een flyer en een bijeenkomst wil de gemeente het onderwerp in de buurt op de agenda zetten en ze gaat op zoek naar mensen die zich hiervoor willen inzetten. Dat kan als klankbord of door een avond mee te denken of input te geven.

Hoe reageer je daar op als buurt? Willen jullie hier eigenlijk wel bij betrokken worden? En zo ja, hoe ga je als buurt input leveren? Op welke manier willen jullie zelf betrokken worden? Is het voor jullie genoeg om je ideeën mee te geven? Hoe denken jullie over deelname vanuit de buurt, als je de tijd zou nemen om je als bewoners eerst te bezinnen op jullie eigen rol en inzet? Leeft het onderwerp überhaupt wel in de buurt?

Praktijkverhaal:

Hazenkamp wil een buurthuis

In de wijk Hazenkamp in Nijmegen lijkt deelname aan het project BuurtSaam een mooie verrijking te zijn van wat er al gaande was in de wijk. De gemeente heeft hiervoor een *community builder* in de arm genomen.

De fysieke omgeving in de wijk is voor veel van de huidige bewoners geschikt om langer thuis te kunnen blijven wonen. In meerdere straten bestaan initiatieven waardoor bewoners elkaar regelmatig zien. Daarnaast is er onder andere een beweegprogramma voor en door ouderen vanuit [stichting Kwiek](#). Tijdens de projectperiode bleek dat vooral een buurthuis voor de wijk hoog op het wensenlijstje van de bewoners stond. Dit onderwerp was al vaker door verschillende bewoners geagendeerd. Tijdens bijeenkomsten van het project BuurtSaam kwam naar voren dat wijkbewoners vooral daarover met alle betrokken organisaties willen doorpraten. Samen hebben de wijk-

regisseur, bewoners, wijkorganisaties en de community builder besloten om met een [Pas op de Plaats-gesprek](#) te bespreken wat een volgende stap kan zijn in de richting van het gewenste buurthuis.

Het ontwerp dat tijdens het programma gemaakt is, bevat bouwstenen waarmee in de toekomst de buurt verder geoptimaliseerd kan worden. Lees hieronder meer over het ontwerp voor de wijk Hazenkamp.

Tips:

Als je een flyer in de bus krijgt... Tips die je kunnen helpen bepalen hoe je hier als buurt(bewoners) op kunt reageren:

- Overleg binnen je bewonersinitiatief hoe je wilt reageren als buurt. Hebben jullie al een visie op dit thema? Zo ja, gebruik dit dan als basis voor jullie reactie.
- Is dit onderwerp nieuw voor jullie en willen jullie hier wel graag over input op leveren of over meedenken? Kijk hoe je input voor jullie reactie zou willen verzamelen uit de buurt.
 - Wie zou je in de buurt willen vragen voor input op dit thema? Welke netwerken kan je hiervoor benutten?
 - En op welke manier zou je dit willen doen? Is het bijvoorbeeld mogelijk om ergens met een tafeltje te gaan zitten, zodat je andere wijkbewoners te spreken krijgt en hen kunt informeren over de plannen van de gemeente? Kun je met elkaar een buurtverhaal maken? Of een informatie gesprek of brainstorm-avond organiseren?
- Denk met deze groep mensen ook na over het proces van betrokkenheid. Welke rol wil je in dit proces hebben als buurt? Input leveren, meedenken, of ook mee beslissen over keuzes en aan tafel zitten vanaf de start?
- Hoe maak je jullie wensen kenbaar bij de gemeente? Kan je bellen met de projectleider of jullie contact-ambtenaar? Of stuur je een mail naar de raad om via de politiek aandacht te vragen voor jullie input?

2

Jullie eigen buurtverhaal als basis voor de buurtverbetering

Fijn wonen en zorgen voor elkaar, met name voor ouderen, zijn thema's die vaak bij bewoners leven. Als je als bewoners wilt weten op welke manier dit onderwerp in jullie eigen woonomgeving speelt, bespreek dan met elkaar hoe je in jullie buurt met open vragen het gesprek kunt aangaan. Maak je eigen buurtverhaal.

De verhalen van bewoners over de wijk, de talenten van de mensen, de geschiedenis en ontmoetingsplekken van de wijk zijn de rode draad in een buurtverhaal. Dat betekent dat het buurtverhaal een belangrijke basis is voor een gesprek over onderwerpen als bijvoorbeeld wonen en zorg. Het is dus belangrijk om deze verhalen te kennen en zichtbaar te maken. Er zijn veel verschillende manieren om dat te doen. Een mooi voorbeeld zijn de [dorpsdag-boeken](#), waarbij middels een doorgeefstelsel de verhalen van vele buurtbewoners kunnen worden opgeschreven.

In het buurtverhaal geven bewoners antwoord op vragen over (samen)leven in hun buurt. Zie hieronder ook het voorbeeld van gebiedscoalitie Zwijndrecht.

ABCD: het bouwen van een gemeenschap

Bij LSA bewoners werken we volgens de principes van ABCD (Asset Based Community Development). Dit is een proces dat mensen samenbrengt om in hun buurt, wijk of dorp zelf en met elkaar verandering teweeg te brengen. Dat maakt dat er duurzame en verbonden gemeenschappen ontstaan. Het uitgangspunt is dat je de talenten en bronnen in de wijk gebruikt om verandering teweeg te brengen. Het is ook een andere manier van kijken naar de verhouding tussen bewoners en instanties. Eerst kijk je met elkaar wat je als buurt zelf kan doen, daarna hoe de instanties en overheid kunnen bijdragen aan de doelen van de buurt. ABCD kan dus helpen met het maken van het buurtverhaal, maar ook in het nadenken over de rol die je als buurt wilt innemen. Lees meer over ABCD in [het boek *Altijd nieuw gedoe!*](#)

Praktijkverhaal:

Zwijndrecht maakt een buurtverhaal

In Zwijndrecht staat de Vogelbuurt-West op de nominatie voor de vervanging van het riool. Alle straten worden opengebroken en opnieuw aangelegd. Deze herinrichting biedt de kans om ook aan de openbare ruimte en de sociale ontwikkeling in de wijk een impuls te geven.

Door deelname aan BuurtSaam verwacht de gemeente dit beter met de bewoners samen te kunnen doen. Het programma sluit aan op een lopend proces, waarbij het ontwerp bureau – samen met de projectleiders van de gemeente – in de wijk in gesprek ging met de bewoners. Dit was een goede aanleiding om vanuit het CRa een community builder (via [Buurtklimaatje](#)) erbij te betrekken. Ondanks dat er al een proces gaande was, is er zo veel mogelijk met een open agenda met alle betrokken bewoners gesproken, en met hen is gezocht naar manieren om ook andere buurtbewoners samen te brengen. In de gesprekken aan de deur kwamen onder andere de volgende vragen aan de orde: Hoe is het om hier te wonen? Wat mis je in je buurt? Hoe wil je de buitenruimte gebruiken? Wat is er nodig om de buurt socialer te maken? Wat zorgt voor een betere gezondheid in deze buurt?

Er zijn drie grote buurtbijeenkomsten voor en door bewoners georganiseerd, waar naast eten en spel ook het gesprek plaatsvond over de verhalen in de buurt, de sterke punten, en gedachten en ideeën over wat er versterkt zou kunnen worden om de wijk uitnodigender te maken voor ontmoeting en uitwisseling.

Inmiddels is er een community in opbouw, met meerdere bewoners als buurtmaker. In het proces is ook meerstemmigheid te horen over wensen in de buurt. De meningen verschillen bijvoorbeeld over het behoud van parkeerplaatsen en of er meer of minder groep moet komen. Lees hieronder meer over het ontwerp en het proces in Zwijndrecht.

Tips:

Tips van de buurtmakers in Zwijndrecht voor andere bewoners: Vraag ruimte en tijd!

- Zorg ervoor dat je om heldere kaders vraagt. Wat moet, wat mag, op welke onderdelen is er ruimte om als bewoners volwaardig mee te denken? Maak daar afspraken over.
- Vraag om helderheid over de beschikbare middelen, zodat je niet met plannen komt waar geen geld voor blijkt te zijn.
- Vraag ruimte: een visie op je eigen buurt ontwikkelen kost tijd.
- Vraag ondersteuning, zoals een community builder die in opdracht van jullie meebouwt.

Gelijkwaardig aan tafel in een buurtaanpak

Je vindt als bewoner dat een onderwerp belangrijk is voor je buurt en je wilt actief deelnemen aan het project of programma dat in jouw buurt plaatsvindt. Hoe zit je dan gelijkwaardig aan tafel?

Het loont om continu te investeren in een goede samenwerking tussen de gemeente en je bewonersinitiatief. Daarmee vergroot je de kans dat je bij aanvang van een aanvraag al medepartner bent. Veel van onze leden hebben hier, o.a. vanuit energietransitieprojecten, al veel ervaring mee en zij worden steeds

bekwamer in het agenderen van onderwerpen op de gemeentelijke agenda. Lees [hier](#) meer over hoe zij dit doen. Deze manieren passen ook prima bij onderwerpen met een sociaal karakter.

Soms kun je als bewoners het idee hebben dat de gemeente een onderwerp voor jouw buurt agendeert waarbij alleen een passende oplossing bedacht kan worden als jullie volwaardig mogen meedenken en betrokken worden bij het onderwerp. Dan is het belangrijk dat je een manier vindt om het lopende proces te stoppen, zodat je een herstart kunt afdwingen.

Praktijkverhaal:

Stoppen en herstarten in Hengelo

Een voorbeeld van een 'stop en herstart'-actie is het verhaal over een nieuw ontwerp van de [markt van Hengelo](#). De gemeente Hengelo presenteerde drie mogelijke ontwerpen en legde deze voor aan haar inwoners, zodat die konden kiezen. De drie ontwerpen bleken weinig enthousiasme op te roepen. Een Facebookbericht hierover met als titel 'Bos op het Plein' werd door veel bewoners gelezen en geliket. Hieruit ontstond de tijdelijke beweging BOP, die ervoor zorgde dat het lopende proces gestopt werd en er een herstart plaatsvond, waarbij ingezet werd op co-creatie en bewoners als volwaardige partner waren aangesloten.

BOP formuleerde de volgende voorwaarden om er samen uit te komen en dus samen aan tafel te zitten: we willen met de gemeente in gesprek gaan over het vervolg, een andere manier van besluitvorming, en een door de verschillende partijen gedragen besluit.

Meer weten over dit proces en de uiteindelijke resultaten? Lees dan [dit artikel](#) op 1Twente en het [verslag](#) van het proces, dat de Rode Wouw heeft begeleid.

Tips:

Tips voor het versterken van de positie van bewoners

- Maak duidelijk op welke manier jullie willen meepraten en meedenken. Willen jullie bijvoorbeeld vanaf het begin gelijkwaardig aan tafel zitten? Wat houdt dat voor jullie in? (Zie ook de vragen bij 'Meedoen met de gemeente'.)
- Vraag om onafhankelijke procesbegeleiding.
- Gebruik inzichten van anderen. Bespreek van tevoren bijvoorbeeld de [infographic](#) uit De nieuwe route van Anke Siegers.
- Bepaal met elkaar wat bijdraagt aan een goede samenwerking tussen de gemeente en het bewonerscollectief. Elkaars belangen bespreken maakt het mogelijk om verder te kijken en de blik te richten op het gezamenlijke belang. Het gaat over het gezamenlijk vaststellen hoe het proces moet verlopen en wat de randvoorwaarden hiervoor zijn. Over een open proces met open communicatie over de stappen en (tussen)resultaten. Over gelijkwaardigheid vanaf het allereerste begin. En tot slot: over samen geloven dat het ook echt samen kan!

Aan tafel – Bewoners als partner aan tafel, kansen voor gemeenten (het andere perspectief)

Ter afsluiting: we zien dat gemeenten ook vaak zoekende zijn hoe ze echte co-creatie met bewoners kunnen vormgeven. Vanuit het gemeentelijk perspectief is er vaak een grote (tijds)druk als het gaat om maatschappelijke programma's en de bijbehorende financieringsstromen. Tijd en ruimte vrijmaken om in gesprek te gaan met bewoners over de vraag hoe zij willen aansluiten, is daarom een grote

uitdaging. Dit moeten gemeenteambtenaren meenemen in hun eigen opdracht en bedingen in de organisatie. Dat is nog niet vanzelfsprekend bij de programma's die er zijn in een gemeente. Het kan helpen als hiervoor in de participatieverordening kaders zijn opgenomen. LSA bewoners heeft een [basisverordening](#) opgesteld die hierbij ondersteuning kan bieden.

Praktijkvoorbeeld:

Tips en adviezen van buurtbewoners uit de Vogelbuurt-West aan de gemeente, op basis van hun ervaringen met het programma BuurtSaam

- Als je als gemeente al weet dat er een rioleeringsopdracht komt, ga dan drie jaar eerder al de wijk in en maak *community building* mogelijk. Hierdoor zijn buurtbewoners sterker georganiseerd en hebben ze meer grip op hun eigen buurtverhaal en de wensen in de wijk als het gaat om de fysieke omgeving.
- Wees als gemeente duidelijk over de kaders; stel geen open vragen als dat niet kan. Dat kan veel gedoe voorkomen. Bijvoorbeeld als er helemaal geen ruimte is om mee te denken over de snelheid in een straat, als dat een gegeven is. Als er wel iets te kiezen valt, geef dat dan duidelijk aan.
- Zorg als gemeente ook voor interne afstemming. Tijdens een van de buurtbijeenkomsten hadden tien bewoners goed onderbouwd aangegeven dat ze graag een speeltuin wilden op een bepaalde plek. De ambtenaar die hierover ging, veegde dit voorstel van tafel omdat het niet paste in het gemeentelijk beleid voor het grotere gebied.

Tips:

Tips voor gemeenten

- LSA heeft een publicatie gemaakt waarin staat hoe je vanuit een gemeente ABCD kunt inzetten, zowel voor het bouwen van een gemeenschap als bij inhoudelijke opgaven. [ABCD: Naar veerkrachtige gemeenschappen: Over gemeenschappen, impact en handelingsperspectieven voor gemeenten](#), geschreven door Kees Fortuin en Astrid Huygen.
- Leestip uit Rotterdam: 'De wijk als start- en landingsbaan' gaat over werken met de samenleving en hoe dit in de praktijk in Rotterdam gaat. De auteur, Marjo Zuijlen, is wijknetwerker in Rotterdam-West.

Meer lezen over het programma BuurtSaam en de uitkomsten?

- Kennis- en inspiratiedossier Buurtsaam: <https://www.collegevanrijksadviseurs.nl/adviezen-publicaties/publicatie/2024/06/11/kennis--en-inspiratiedossier-buurtsaam>
- Handreiking naar een sociaal-ruimtelijke agenda voor de leefomgeving in de wijk door Platform31: <https://www.platform31.nl/artikelen/handreiking-naar-een-sociaal-ruimtelijke-agenda-voor-de-leefomgeving-in-de-wijk/>
- 'BuurtSaam: resultaten, inzichten en reflecties': <https://www.collegevanrijksadviseurs.nl/projecten/Adviezen-publicaties/publicatie/2025/03/20/buurtsaam>